

Tajemství ulic

Názvy ulic v Jablonném v Podještědí byly po staletí vytvářeny spontánně, a až v průběhu 18. století zavedeny úředně a označeny v německém jazyce. Po roce 1918 vyšlo nařízení označit ulice ve městě názvy českými s tím, že v pohraničí mohou být uvedeny názvy dvojjazyčné – české a německé. Avšak toto nařízení nebylo v Jablonném důsledně dodrženo, a tak nám tyto původní německé názvy ulic pomohou odhalit mnohé ze své historie.

Náměstí bývalo od pradávna centrem města. Konala se zde veškerá shromáždění, vyklařovala se nařízení panovníka a městské rady, trestalo se a popravovalo, ale i kázalo. Na náměstí se také hrálo divadlo, konaly zábavy a městské trhy. Proto bývalo náměstí vždy širokým a volným prostorem s jednoduchým a prostým názvem **Tržní náměstí**. Na takovém náměstí pochopitelně nemohly chybět různé obchody a oblíbené hostince, které na přelomu 19. a 20. století nabízely nejen pohostinství, ale kvalitní ubytování.

Na počátku 30. let 20. století byla snaha české menšiny na přejmenování tohoto náměstí podle prezidenta T. G. Masaryka, avšak městským zastupitelstvem tento návrh neprošel. Ke změně názvu došlo až během 2. světové války, kdy neslo název **náměstí Adolfa Hitlera**, a pak hned po válce, kdy bylo přejmenováno na **náměstí Míru**.

Náměstím od jihu k severu prochází hlavní ulice, která bývala původně součástí zemské obchodní cesty vedoucí z Prahy do Horní Lužice. Původně se nazývala **Obchodní ulice** a její stará domovní zástavba bývala plná obchodů a živností. Ve 2. polovině 18. století, kdy začala vznikat nová síť císařských silnic, byla úředně přejmenována na Žitavsko-Libereckou ulici, čímž určovala směr, kterým se ubírala. V Markvarticích se pak rozdělila na dvě samostatné ulice, a to **Žitavskou** (dnes **Lužickou**) a **Libereckou**. V roce 1945 byla nazvána **Stalinovou třídou**, posléze ulicí **9. května** a v roce 1991 ulicí **Zdislavy z Lemberka**.

Kolem náměstí se systematicky seskupují menší či větší vedlejší ulice, jimiž můžeme plynule procházet a jejichž názvy zůstaly většinou stejné jako před rokem 1945.

V jižní části města se nachází **Školní ulice**, jejíž název prokazuje, že v ní kdysi stávala škola. Tato stará škola sice v roce 1788 vyhořela, ale v roce 1871 byla v ulici postavena škola nová – měšťanská, která svému účelu sloužila až do roku 1973. Na Školní ulici se zvolna napojuje **ulice Klášterní**, což napovídá, že se v ní, stejně jako dnes, nacházel dominikánský klášter.

Naproti přes hlavní ulici můžeme vstoupit do **Dlouhé ulice**, která naopak vystihuje svůj charakter a ukazuje, že se jednalo o ulici nejen dlouhou, ale i souběžnou s ulicí hlavní, která na jihu protíná dnešní **Staroměstskou**. I když se jedná o celkem zdařilý poválečný název této Staroměstské ulice, neodpovídala historické skutečnosti. Původně se tato ulice dělila na dvě, a to **Staropivovarskou** a **Tkalcovskou**. První ulice poukazovala na to, že se v ní nacházel měšťanský pivovar, postavený v 1. polovině 16. století za nejstarším normanským hostincem na náměstí – Bílým lvem (dne U Českého Lva). A druhá ulice zase dostala svůj název proto, že se v jejich domech od počátku 18. století den co den ozývalo klapání tkalcovských stavů.

Posledními ulicemi vedoucími na náměstí, které se také jmenovaly jinak než dnes, jsou ulice Karolíny Světlé a Lidická. Ulice Karolíny Světlé se původně jmenovala **Široká**, což opět vystihovalo její původní charakter. Ulice Lidická zase původně určovala směr, neboť se dělila na dvě samostatné části. První část, od křižovatky na náměstí, nesla název

Tržní ulice, protože vedla na Tržní náměstí, a druhá část, od křižovatky na Českou Ves, nesla název **Mimoňská**, čímž poukazovala na svůj směr, tedy k městu Mimoní, stejně jako většina dalších ulic nacházejících se za hradbami města – **Cvikovská**, **Valtinovská**, **Heřmanická** (*Komenského*) nebo **Valdovská** (*Tyršova*).

Zbývající ulice za hradbami města zase poukazovaly na polohu významných staveb jako **Ostrostřelecká ulice** (*Na Nivách*) na budovu Ostrostřelců (*Sokolovna*), **Mlýnská** na budovu klášterního mlýna čp. 110 a **Nádražní** (*Švermova*) na budovu nádraží postavenou v roce 1900 na okraji města.

Kolmo na Nádražní ulici vedla, stejně jako dnes, **ulice Okružní**, jejíž charakter napovídá, že se otáčela, neboli kroužila kolem starých městských hradeb.

Na samém počátku 20. století začala ve městě vznikat dnešní Máchova ulice, která se původně jmenovala ovšem **Úvozová**. Její název poukazuje na dávnou historii, kdy v těchto místech vedla ještě stará úvozová cesta, patřící do roku 1789 místnímu dominikánskému klášteru, stejně jako pozemky mezi ní a klášterem.

Zhruba ve stejných letech došlo také k výstavbě **ulice Lorenzových**, dnes nazývané Alšova. Zásluhu na vzniku této ulice měli manželé Wilhelm a Marie Lorenzovi, kteří „na zelený louce“ v letech 1906–1908 postavili místní starobinec, který až do roku 1938 finančně podporovali.

Nejmladší ulicí ve městě postavenou do roku 1945 je dnešní Smetanova, původně **Stará-poštovní**. Název dostala podle stojící významné stavby na jejím začátku – loveckém zámečku, ve kterém byla až do roku 1897 umístěna tzv. stará pošta.

Renata Černá